

EERSTE VOORJAARSWAARNEMINGEN IN DE REGIO AMSTERDAM IN 1986

Jan Joost Bakhuizen

Na de "elfstedenwinter" van 1986 wilde het met het voorjaar niet bepaald vlotten. Begin maart lag er nog ijs in de sloten en waren de weilanden nog bevroren. De eerste Grutto's werden dan ook aan het eind van de eerste en in de tweede decade van maart waargenomen. Uit 1985 (eveneens een elfstedenwinter) waren er al waarnemingen uit februari bekend en ook in de periode 1970-1984 werden de Grutto's hoofdzakelijk in deze maand gezien (Bakhuizen 1986).

Bij de Kempphaan, ook een vroege steltloper, is de verschuiving naar een latere datum minder uitgesproken. Lagen de eerste voorjaarswaarnemingen in 1985 tussen 1 en 10 maart, in 1986 is er een groepje waarnemingen rond 15 maart.

Een vogel die het moet hebben van ijsvrije sloten in onze regio is de Lepelaar. De waarnemingen hiervan in 1986 duiden er niet op, dat deze langbeen zich heeft laten afschrikken door een gebrek aan fourageermogelijkheden. Zowel in 1985 als in 1986 lagen de eerste waarnemingen in de eerste en tweede week van maart.

De Visdief daarentegen geeft een beeld dat overeenkomt met dat van de Grutto en van de Kempphaan. In 1986 lagen de eerste waarnemingen tegen het einde van de tweede en in de derde decade van april. In 1985 werden omstreeks die tijd de "laatste" eerste voorjaarswaarnemingen gemeld. Ook uit het overzicht 1970-1984 kan het zelfde afgeleid worden (Bakhuizen 1986). Visdieven fourageren op kleine vis, insecten en insectelarven. Indien door een strenge en late winter het water langer koud blijft, dan zal deze prooi later tot ontwikkeling komen, wat het later arriveren van deze stern zou kunnen verklaren. Dit zou dan ook moeten gelden voor de Zwarte Stern die min of meer dezelfde soort prooi nuttigt. In 1986 echter, werden de eerste Zwarte Sterns ongeveer gelijktijdig waargenomen met de Visdieven, een week eerder dan in 1985. Zowel in Groningen (Boekema et al 1982) als in Drente (Van Dijk et al 1982) vindt doortrek van Zwarte Sterns voornamelijk in de maand mei plaats, zodat de waarnemingen van 1986 tot de vroege behoren.

Door het koude voorjaar in 1986 zullen ook de vroege insecten-etende (zang)vogels een harde dobber gehad moeten hebben om hun kostje bij elkaar te scharrelen. De Koekoek verscheen in 1986 pas omstreeks eind april, terwijl in 1985 de eerste waarnemingen lagen tussen 11 en 20 april. Uit het overzicht van waarnemingen 1957-1984 (tabel 1) blijkt, dat de Koekoek wel laat maar niet buitengewoon laat in onze regio is verschenen.

De Boerenzwaluw werd in 1986 duidelijk later in de regio waargenomen dan in 1985. De eerste Boernzwaluwen werden midden in de tweede decade van april gezien. In 1985 was toen al het merendeel van de eerste waarnemingen binnen. Dit zelfde blijkt eveneens uit het vorig jaar gepubliceerde overzicht 1957-1984 (Bakhuizen 1986).

Hetzelfde kan min of meer gezegd worden van de Tjiftjaf, Fitis of Rietzanger.

De Grasmusachtigen - de Zwartkop buiten beschouwing gelaten, want die wil nog wel eens blijven "hangen" tijdens een zachte winter - verschijnen in de regel wat later dan de zo juist genoemde soorten. Dit blijkt ook, wanneer tabel 1 vergeleken wordt met de tabel 1957-1984 van vorig jaar (Bakhuizen 1986). De eerste waarnemingen van 1986 van Braamsluiper, Tuinfluiter en Grasmus passen in het patroon van tabel 1. Blijkbaar zijn in 1986 de vroege soorten wat verlaat, maar begint het voorjaar eenmaal echt dan wordt de schade gauw ingehaald.

	maart		april		mei	
	1	11	21	1	11	21
	oooooooooooo	oooooooooooo	oooooooooooo	oooooooooooo	oooooooooooo	oooooooooooo
Boomvalk		x	x xx x x	xx yx xx	xxxxxxx	yy y
Koekoek			y	x y x	xxxxyyxx	x
Nachtegaal			y y	yy xx xx	xxx	x
Grasmus				y yxyy	xxxxyxxxx	x x x
Braamsluiper				y yx yyy	xxxxyy	x x y
Tuinfluiter				xy yx	xyxx xy	

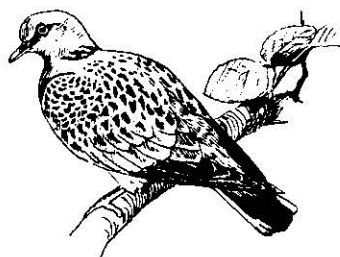
Tabel 1 X: eerste waarnemingen in de regio in de periode 1970-1984
 Y: eerste waarnemingen Amsterdamse Bos in de periode 1957-1969 (Versluijs 1970)

Medewerkers in 1986 waren: Ronald vd Berg, Piet de Droog, Ronald Hofmeester, Menno Huizinga, H. en W. Kamp, Jan Kok, C.H. de Kruijf, Tom Lantink, Annelies Römer, Paul Tak, VOD, Willem vd Waal, N. Zwaagstra en Jan Joost Bakhuizen.

Iedereen wordt verzocht de formulieren voor de waarnemingen van 1987 zo snel mogelijk na één juli te sturen naar Menno Huizinga, Gerrit van der Veenstraat 111, 1077 DV Amsterdam.

Vooral in dit voorjaar, met een koudeperiode tot half april en daarna zomerse temperaturen, zouden vroege-soorten wel eens laat kunnen zijn en late soorten vroeg.

	maart			april			mei				
	1	11	21	1	11	21	1	11	21		
	0000000000	0000000000	0000000000	0000000000	0000000000	0000000000	0000000000	0000000000	0000000000		
Purperreiger	geen voorjaarswaarnemingen										
Lepelaar	x	x	X X X X	xx	X X		xx		x		
Zomertaling				xx			x		x		
Boomvalk							X x		x x		
Bontbekplevier			x xx xx	x							
Kemphaan		x	X xxx X		x			x			
Grutto		X xxx X	x x xx x								
Groenpootruiter									x		
Visdief					xx	X X xxx X xx X			x		
Zwarte Stern							x xx		x		
Tortel								x	x	x	x
Koekoek								x x x x x x x	x x	x	
Gierzwaluw							xx xxx xxx	xxxxx xxx	x		
Oeverzwaluw							x x		x		
Boerenzwaluw				x x		xxxxx x x			x		
Huiszwaluw							x xxx	xx x			
Gele Kwikstaart				x			x xx	x x			
Nachtegaal								xxx xx	xx	x	x
Blauwborst				x	x		x	x			

Tabel 2a eerste voorjaarswaarnemingen in de regio Amsterdam in 1986

VERWIJZINGEN

Bakhuizen, J.J. 1986. Eerste voorjaarswaarnemingen in de regio Amsterdam in 1986. De Gierzwaluw 24(2): 28-31.
 Boekema, E.J., P. Glas en J.B. Hulscher 1983. Vogels van Groningen: 232-233. Groningen.

	maart			april			mei						
	1	11	21	1	11	21	1	11	21				
Zwarte Roodstaart		x		x		x				x			
Gekraagde Roodstaart					x		x	x	x	x			
Paapje							xx						
Tapuit				x	x		x	x	x				
Sprinkhaanrietzanger					x	xxx	xx	x		x	x		
Snor					x	x	xxx	x			x		
Rietzanger							xxx	x	xx	x	x	x	
Bosrietzanger							x	x	xx	x	x	x	
Kleine Karekiet							xx	x	x	xx	x	x	
Grote Karekiet												21 juni	
Spotvogel								x	x	x	x	xx	
Braamsluiper					x	x	xxx				x	x	
Grasmus							xx	x	x	x	x	x	
Tuinfluit					x			xxx	x	x	x	x	
Zwartkop					x		xxxx	x	x	x			
Fluiter												x	x
Tijftjaf		x	x	x	x	x	xx	x					
Fitis				xx	x		xx						
Grauwe Vliegenvanger								xx	x				
Bonte Vliegenvanger								x	x	x			

Tabel 2b eerste voorjaarswaarnemingen in de regio Amsterdam in 1986

Van Dijk, A.J. en B.L.J. van Os 1982. Vogels van Drenthe: 194-195. Assen.

Versluijs, F. 1970. Eerste en laatste waarnemingen. Med. Blad VWG-Amsterdam 8(1); 13-16.

Jan Joost Bakhuizen
 Rubensstraat 51
 1077 MK Amsterdam